Lietas arhīva Nr. A42-01206-20/15
ECLI:LV:ADRJRIT:2020:1002.A420120620.3.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2020. gada 2. oktobrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese A. Patmalniece,

piedaloties pieteicējai /pers. C/, trešajai personai /pers. D/, pieteicējas un trešās personas pārstāvei zvērinātai advokātei Anitai Bērzonei, un atbildētājas Rīgas pilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas domes Labklājības departamenta pārstāvei Valentīnai Vanagai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējas ģimenei tiktu noteikta atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam.

Aprakstošā daļa

[1] Izskatot pieteicējas /pers. C/ 2019. gada 23. septembra iesniegumu, Rīgas sociālais dienests ar 2019. gada 15. oktobra lēmumu Nr. RSD?19? 11131-lsi *(lietas 12. lapa)* (turpmāk – apstrīdētais lēmums) atteica noteikt /pers. C/ ģimenei atbilstību ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam un izsniegt izziņu par ģimenes atbilstību ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam dzīvokļa jautājuma risināšanai.

[2] Izskatot pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu *(lietas 11. lapa)*, Rīgas domes Labklājības departaments ar 2019. gada 4. decembra lēmumu Nr. DL-19-327-ap (turpmāk ? pārsūdzētais lēmums) *(lietas 7.-10. lapa)* apstrīdēto lēmumu atstāja negrozītu.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka, izvērtējot 2019. gada 23. septembra iesniegtajā deklarācijā norādītos ienākumus, konstatēts, ka pieteicējas ģimene neatbilst ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam, jo katra pieteicējas ģimenes locekļa vidējie ienākumi mēnesī ir 371,13 *euro*, kas pārsniedz Rīgas domes 2015. gada 9. jūnija saistošo noteikumu Nr. 153 „Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā (turpmāk – saistošie noteikumi Nr. 153) 2.10. apakšpunktā noteikto vidējo ienākumu līmeni mēnesī vienai personai (360 *euro*).

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2020. gada 2. janvārī saņemts /pers. C/ pieteikums *(lietas 4.-5. lapa),* kurā norādīts, ka, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, Rīgas domes Labklājības departaments nav ņēmis vērā un izvērtējis visus kritērijus, kuri nosaka ģimenes atbilstību ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam. Ņemot vērā gan ienākumus, gan iespējamos uzkrājumus, pieteicējas ģimene atbilst minētajam statusam.

Tāpat Rīgas domes Labklājības departaments nepamatoti piemērojis Ministru kabineta 2010. gada 30. marta noteikumus Nr. 299 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu" (turpmāk – noteikumi Nr. 299). Minētie noteikumi ir attiecināmi uz to, kādā kārtībā persona atzīstama par trūcīgu, nevis kārtību, kādā tiek noteikta ģimenes atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam dzīvokļa jautājumu risināšanai.

[4] 2020. gada 4. februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts Rīgas domes Labklājības departamenta paskaidrojums par pieteikumu *(lietas 17.?20. lapa)*, kurā norādīts, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem.

[5] Tiesas sēdē pieteicēja uzturēja pieteikumu, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem. Trešā persona uzskatīja pieteikumu par pamatotu. Savukārt atbildētājas pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina un lūdza to noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus un tiesas sēdē procesa dalībnieku izvirzīto argumentu pamatotību, atzīst, ka pieteikums ir noraidāms turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[7] Izskatāmajā lietā pieteikuma priekšmets ir labvēlīga administratīvā akta izdošana, proti, pieteicēja lūdz viņas ģimenei noteikt atbilstību ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam.

Attiecībā uz gadījumiem, kad persona vēršas tiesā ar prasījumu par administratīvā akta izdošanu, administratīvo tiesu judikatūrā konsekventi atzīts, ka, izlemjot šādu prasījumu, tiesai pašai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies. Tādējādi, lemjot par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai neatkarīgi no iestādes lēmumā (atteikumā) ietvertā pamatojuma ir objektīvi jāizvērtē, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu vai nav. Ja tiesa norāda uz kādu obligātu apstākli, kuram būtu jābūt, bet kurš konkrētajā gadījumā nav iestājies, tiesa var

noraidīt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, arī neanalizējot, vai ir iestājušies pārējie tiesību normā minētie apstākļi (*Augstākās tiesas 2007. gada 12. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-118/2007 (A42254704) 10. punkts*).

Augstākā tiesa arī ir norādījusi, ka kaut arī, lemjot par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai parasti jāvērtē spēkā esošā tiesību norma, šim principam ir izņēmumi. Viens no šādiem izņēmumiem attiecas uz sociālajās tiesībās noteiktā labuma gūšanu. Sociālo tiesību jomā tiesiskās situācijas maiņa (tiesību normas grozīšana vai izslēgšana) neietekmē tiesības, kuras personai bija brīdī, kad viņa ar iesniegumu par šā labuma saņemšanu vērsās iestādē (*sk. Augstākās tiesas 2009. gada 4. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-379/2009 (A42481408) 8. punktu, 2007. gada 8. novembra sprieduma lietā Nr. SKA-430/2007 (A42414505) 21. punktu)*.

Ievērojot minēto, tiesai jāpārbauda, vai priekšnoteikumi labvēlīga administratīva akta izdošanai pastāvēja uz brīdi, kad pieteicējs vērsās ar iesniegumu iestādē 2019. gada 23. septembrī.

[8] Tiesa secina, ka, lai pārbaudītu, vai konkrētajā situācijā ir iestājušies attiecīgie priekšnoteikumi pieteicējas ģimenes atbilstības ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam noteikšanai, sākotnēji ir nepieciešams noteikt lietā piemērojamās tiesību normas, ņemot vērā, ka lietā ir strīds par to, vai pieteicējas ģimenes atbilstības noteikšanas ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam, ir piemērojami noteikumi Nr. 299.

Atbilstoši noteikumu Nr. 299 1. punktam noteikumi nosaka ienākumu un materiālā stāvokļa līmeni, kuru nepārsniedzot, ģimene, kas sastāv no laulātajiem vai personām, kurām ir kopēji izdevumi pamatvajadzību nodrošināšanai un kuras mitinās vienā mājoklī, vai atsevišķi dzīvojoša persona tiek atzīta par trūcīgu, un kārtību, kādā ģimene (persona) tiek atzīta par trūcīgu. Ievērojot minēto, pieteicēja uzskata, ka noteikumi Nr. 299 ir attiecināmi tikai uz to, kādā kārtībā persona atzīstama par trūcīgu, nevis kārtību, kādā tiek noteikta ģimenes atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam dzīvokļa jautājumu risināšanai.

Tiesa konstatē, ka minēto noteikumu regulēšanas priekšmetā vēsturiskajā redakcijā *(spēkā līdz 2017. gada 31. decembrim)* bija norāde arī uz „kārtību, kādā novērtējami ģimenes (personas) ienākumi un materiālais stāvoklis". Minētais izriet arī no noteikumu Nr. 299 projekta anotācijas *(sk. https://likumi.lv/wwwraksti/ANOTACIJAS/LManot_240310_trucigs.835.doc)*. Tostarp arī Ministru kabineta 2009. gada 3. marta noteikumu Nr. 214 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu", kurus aizstāja noteikumi Nr. 299, 1. punkts paredzēja, ka noteikumi nosaka [..] kārtību, kādā novērtējami ģimenes (personas) ienākumi un materiālais stāvoklis *(sk. https://likumi.lv/ta/id/291869-grozijumi-ministru-kabineta-2010-gada-30-marta-noteikumos-nr-299-noteikumi-par-gimenes-vai-atseviski-dzivojosas-personas-atzisa...)*.

Iepriekš minētā norāde izslēgta no normas teksta ar Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumiem Nr. 356 „Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 30. marta noteikumos Nr. 299 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu". Par pamatojumu tam norādīts noteikumu saskaņošana ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 33. panta pirmās daļas deleģējumu.

Likumdevēja mērķis, ieviešot minētos noteikumus, bija ne tikai radīt noteikumus, ar kuriem nosaka kārtību, kādā ģimene (persona) tiek atzīta par trūcīgu, bet arī paredzēt vispārīgus nosacījumus ģimenes (personas) ienākumu un materiālā stāvokļa novērtēšanai.

Neviens cits normatīvais regulējums nenosaka kārtību, kādā tiek novērtēti ģimenes (personas) ienākumi un materiālais stāvoklis.

Tiesiskā regulējuma mērķis un būtība ir, tostarp, precizēt ienākumu veidus, kas uzrādāmi iztikas līdzekļu deklarācijā, kā arī precizēt ienākumu veidus, kas šo noteikumu izpratnē nav uzskatāmi par ienākumiem.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka izskatāmajā lietā ir piemērojami Noteikumi Nr. 299.

[9] Saistošo noteikumu Nr. 153 2.10. apakšpunkts noteic, ka persona ar noteiktiem ienākumiem ir denacionalizētās mājas īrnieks, kura pēdējo trīs mēnešu vidējie ienākumi pēc nodokļu nomaksas vienai personai nepārsniedz 440 *euro* mēnesī, bet, ja dzīvojamo telpu īrē divas un vairāk personas, ? vidējie ienākumi nepārsniedz 360 *euro* mēnesī vienai personai un kuru naudas līdzekļu un vērtspapīru uzkrājumi nepārsniedz piecu mēnešu minimālās darba algas apmēru.

Saistošo noteikumu Nr. 153 2. pielikuma 1. punktā noteikts, ka, lai novērtētu personas ienākumu atbilstību personas ar noteiktiem ienākumiem ienākumu līmenim, nepieciešams vērsties Rīgas Sociālajā dienestā ar iesniegumu, deklarējot iepriekšējo trīs mēnešu ienākumus un iesniedzot ienākumus apliecinošus dokumentus.

Noteikumu Nr. 299 13.1. apakšpunktā noteikts, ka deklarācijā norāda ienākumus no darba un saimnieciskās darbības un citus ienākumus un saņemtos maksājumus par pēdējiem pilniem trim kalendāra mēnešiem pirms šo noteikumu 3. punktā minētā iesnieguma iesniegšanas saskaņā ar deklarācijas 2.1. apakšpunktā norādītajiem ienākumu veidiem. Savukārt atbilstoši minēto noteikumu 13.2. apakšpunktam deklarācijā norāda arī neregulāra rakstura ienākumus (tai skaitā ienākumus no sava īpašuma atsavināšanas) un citus ienākumus un saņemtos maksājumus par 12 kalendāra mēnešu periodu pirms šo noteikumu 3. punktā minētā iesnieguma iesniegšanas saskaņā ar deklarācijas 2.2. apakšpunktā norādītajiem ienākumu veidiem.

Saskaņā ar noteikumu Nr. 299 13.^{2} punktu iesniedzējs, kurš ir saimnieciskās darbības veicējs, deklarācijai pievieno izziņu par ienākumiem no saimnieciskās darbības. Iesniedzējs, kurš ir darba ņēmējs, deklarācijai pievieno darba devēja izziņu par darba samaksu. Izziņā norāda informāciju par pēdējiem pilniem trim kalendāra mēnešiem pirms šo noteikumu 3. punktā minētā iesnieguma iesniegšanas.

Noteikumu Nr. 299 13.^{3} punkts noteic, ka iesniedzējs deklarācijai pievieno izrakstu no katra atvērtā kredītiestādes maksājuma vai pasta norēķinu sistēmas konta par pēdējo pilno triju kalendāra mēnešu ienākumiem un saņemtajiem maksājumiem pirms šo noteikumu 3. punktā minētā iesnieguma iesniegšanas.

Noteikumu Nr. 299 14. punktā ir noteikts, ka par ienākumiem šo noteikumu izpratnē nav uzskatāmi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5. pantā minētie ienākumi, kā arī pašvaldības iepriekš izmaksātie sociālās palīdzības pabalsti un sociālās garantijas bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās, kā arī naudas līdzekļi, kas iegūti no labdarības fondiem, studējošā kredīts un sociālo kampaņu rezultātā gūtais materiālais labums.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5. panta trešās daļas 2. punkts noteic, ka par ienākumiem neuzskata ģimenes valsts pabalstu un piemaksas pie šā pabalsta, bērna invalīda kopšanas pabalstu, pabalstu invalīdam, kuram nepieciešama kopšana, pabalstu par asistenta izmantošanu, pabalstu transporta izdevumu kompensēšanai invalīdam, kuram ir apgrūtināta pārvietošanās, pabalstu ar celiakiju slimam bērnam, pabalstus bērna piedzimšanas un personas nāves gadījumā, kā arī šajā likumā noteiktos pašvaldības sociālās palīdzības pabalstus.

Ievērojot minēto, tiesa norāda, ka tiesību normas precīzi nosaka kārtību, kādā ir jāvērtē ģimenes (personas) ienākumi un materiālais stāvoklis, tostarp, tiesību normās ir precīzi noteikts, kādi ienākumi normatīvo aktu izpratnē nav uzskatāmi par ienākumiem.

[10] Pieteicēja 2019. gada 23. septembrī iesniedza Rīgas Sociālajā dienestā iztikas līdzekļu deklarāciju *(lietas 21.-23. lapa),* kurā norādīja savus ienākumus trīs mēnešu periodā 1019,88 *euro* (vecuma pensija), /pers. D/ ienākumus trīs mēnešu periodā 2320,28 *euro* (darba alga, apgādnieka zaudējuma pensija, citi ienākumi) un /pers. I/ ienākumus trīs mēnešu periodā 0 *euro*. Ievērojot minēto, Rīgas Sociālais dienests konstatēja, ka pieteicējas ģimenes ienākumi pēdējo trīs mēnešu periodā ir bijuši 3340,16 *euro*. Attiecīgi pieteicējas ģimenes vidējie ienākumi uz vienu cilvēku ir bijuši 371,13 *euro*,

kas pārsniedz saistošo noteikumu Nr. 153 2.10. apakšpunktā noteikto vidējo ienākumu apmēru mēnesī vienai personai – 360 *euro*.

Izvērtējot lietā esošās pieteicējas konta izdrukas *(lietas 37.-38. lapa*), tiesa konstatē, ka pieteicēja pēdējo trīs mēnešu periodā (2019. gada jūnijā, jūlijā un augustā) ir saņēmusi vecuma pensiju 339,96 *euro* apmērā (kopā 1019,88 *euro*).

No lietas materiālos esošajām bankas kontu izdrukām par laika periodu no 2019. gada 1. jūnija līdz 2019. gada 1. septembrim *(lietas 30.-35; 39.-42. lapa)*, kuras pieteicēja iesniedza iestādei, konstatējams, ka pieteicējas ģimenes locekles /pers. D/ ienākumi pēdējo trīs mēnešu periodā sastāv no darba algas – 886,21 *euro* 2019. gada jūnijā, 408,92 *euro* 2019. gada jūlijā un 627,02 *euro* 2019. gada augustā, apgādnieka zaudējuma pensijas – 122,71 *euro* 2019. gada jūnijā, jūlijā un augustā (kopā 368,13 *euro*), kā arī trešās personas pārskaitījuma 30 *euro* apmērā.

Ņemot vērā, ka, iesniedzot 2019. gada 23. septembra iztikas līdzekļu deklarācijās norādīto ienākumu apliecinošus dokumentus, pieteicēja Rīgas Sociālajam dienestam iesniedza tikai divus no trim uz /pers. D/ vārda reģistrētajiem AS „Swedbank" kontu izrakstiem, tiesa pieprasīja AS „Swedbank" /pers. D/ konta izdruku *(lietas 55. lapa),* no kuras izriet, ka vērtējamā laika periodā /pers. D/ minētajā kontā nav saņēmusi papildu ienākumus.

Izvērtējot pieteicējas ģimenes locekles /pers. I/ bankas konta izdruku, konstatējams, ka /pers. I/ nav saņēmusi ienākumus noteikumu Nr. 299 izpratnē, proti, tās ienākumi sastāv tikai no /pers. D/ bankas konta veiktajiem pārskaitījumiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa konstatē, ka pieteicējas ģimenes ienākumi vērtējamā laika periodā ir 3340,16 *euro*. Attiecīgi ienākumi vienai personai minētajā periodā ir 1113,39 *euro*. Līdz ar to vidējie ienākumi mēnesī vienai personai ir 371,13 *euro*, kas pārsniedz noteikumos Nr. 153 noteikto 360 *euro* apmēru.

[11] Apkopojot minēto, lietā esošie materiāli liecina par to, ka pieteicējas ģimenes ienākumi iztikas līdzekļu deklarācijas iesniegšanas brīdī neatbilda normatīvajos aktos noteiktajiem kritērijiem, lai pieteicējas ģimeni varētu atzīt par atbilstošu ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam. Ņemot vērā, ka attiecībā uz pieteicējas ģimeni neizpildās viens no saistošo noteikumu Nr. 153 2.10. apakšpunktā noteiktajiem priekšnosacījumiem – vidējo ienākumu apmērs vienai personai, un priekšnoteikums labvēlīga administratīvā akta izdošanai ir abu normā noteikto nosacījumu iestāšanās, tiesa procesuālās ekonomijas nolūkos nevērtēs naudas līdzekļu un vērtspapīru uzkrājumu atbilstību normā noteiktajam apmēram.

Vienlaikus tiesa vērš pieteicējas uzmanību uz to, ka, mainoties pieteicējas ģimenes ienākumiem vai saistošajos noteikumos Nr. 153 noteiktajai tiesiskajai situācijai, pieteicēja ir tiesīga vērsties iestādē, lūdzot izvērtēt ienākumu un materiālā stāvokļa atbilstību ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam dzīvokļa jautājuma risināšanai.

[12] Attiecībā uz tiesas sēdē pieteicējas un trešās personas pārstāves uzturēto lūgumu atcelt lēmumu, tiesa atkārtoti paskaidro, ka pārsūdzētais lēmums ir atteikums izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu. Tas nozīmē, ka pārsūdzētais lēmums ir negatīvs administratīvais akts, kas nerada aktīvas izmaiņas pieteicējas tiesiskajā stāvoklī (nenoteic pieteicējai pienākumus, nepiešķir tiesības un negroza jau nodibinātās tiesiskās attiecības). (..) lēmuma, kas nerada izmaiņas personas tiesiskajā stāvoklī, atcelšana neradītu nekādas sekas un faktiski neko nemainītu, tāpēc prasījums par iestādes atteikuma atcelšanu ir bezmērķīgs un kā tāds nav akceptējams (sal. *Senāta 2007. gada 4. janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-14/2007 (A42076104) 17. punkts, 2019. gada 15. oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1531/2019 (A420277819) 6. punkts*).

[13] Attiecībā uz pieteicējas un trešās personas pārstāves norādīto, ka pieteicējai nepieciešama palīdzība dzīvokļa jautājuma risināšanā, tiesa norāda, ka izskatāmajā lietā netiek vērtēts prasījums par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā. Kā izriet no lietas materiāliem, tad Rīgas domes Mājokļu un vides departaments vēl nav pieņēmis galīgo lēmumu lietā par pieteicējas, /pers. D/ un /pers. I/ izslēgšanu no palīdzības saņemšanas 7. reģistra dzīvojamās telpas izīrēšanai pirmām kārtām.

[14] Attiecībā uz pieteicējas un trešās personas pārstāves norādīto, ka pieteicēja un trešā persona vairs nav uzskatāmas par ģimenes loceklēm, tiesa norāda, ka konkrētais administratīvais process ir uzsākts, pamatojoties uz /pers. C/ iesniegto iesniegumu un iztikas līdzekļu deklarāciju, kurā norādīts, ka pieteicējas ģimene trīs cilvēku sastāvā ir vienā mājoklī dzīvojošas personas ar kopīgiem izdevumiem. Līdz ar to gadījumā, ja pieteicēja ir izvēlējusies iesniegt šādu iztikas līdzekļu deklarāciju par ģimeni, tad vērtējamas ir deklarācijā norādītās ziņas. Savukārt gadījumā, ja situācija ir mainījusies, tad pašai pieteicējai ir pienākums aktīvi līdzdarboties un attiecīgi iesniegt jaunu deklarāciju. Arī Augstākā tiesa ir atzinusi, ka tieši no pieteicēja, kas vēlas saņemt sociālos pakalpojumus, līdzdarbības, parakstot iesniegumu un sniedzot pilnīgu informāciju, kas nepieciešama attiecīgā pakalpojuma saņemšanai, ir atkarīga lietas virzība iestādē un arī iespēja izvērtēt, vai pastāv priekšnoteikumi pieteicēja prasītā administratīva akta izdošanai *(sk. Augstākās tiesas 2013. gada 25. februāra lēmuma lietā Nr. SKA–317/2013 (A420557411) 11. punktu)*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251.panta sesto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. C/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējas ģimenei tiktu noteikta atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A.Patmalniece